

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

PEDAGOŠKI INŠTITUT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

»Krepitev socialnih in državljanskih kompetenc strokovnih delavcev«

Le z drugimi smo

Dr. Klara Kožar Rosulnik
ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

MEDKULTURNOST SKOZI PRIMERE DOBRIH PRAKS
RAZNOLIKOST V SPOŠTOVANJU IN SODELOVANJU
Medkulturni odnosi in integracija
2018/2019

Naložbo sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije in
Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Vsebina

- Kako razumeti medkulturnost?
- Kultura
- Identiteta: sestavljena in mnogoplastna
- Proces vključevanja priseljenih otrok
- Delavnica: Življenjske zgodbe priseljencev/izseljencev
- Pomoč pri psihološkem okrevanju in premagovanju težkih izkušenj

Raznolikost in večkulturnost

- Sodobne družbe so pluralne in večkulturne;
- raznolikost (spol, starost, fizični izgled, sposobnosti, izobrazba, kraj rojstva, socialno ozadje,...);
- večkulturnost (obstoj etnične heterogenosti in kulturnih razlik) posledica gibanja prebivalstva;
- v vrtcih in šolah večje število otrok, ki imajo drugačno kulturno in jezikovno ozadje od slovenskega.

Slovenija, dežela izseljevanja in priseljevanja

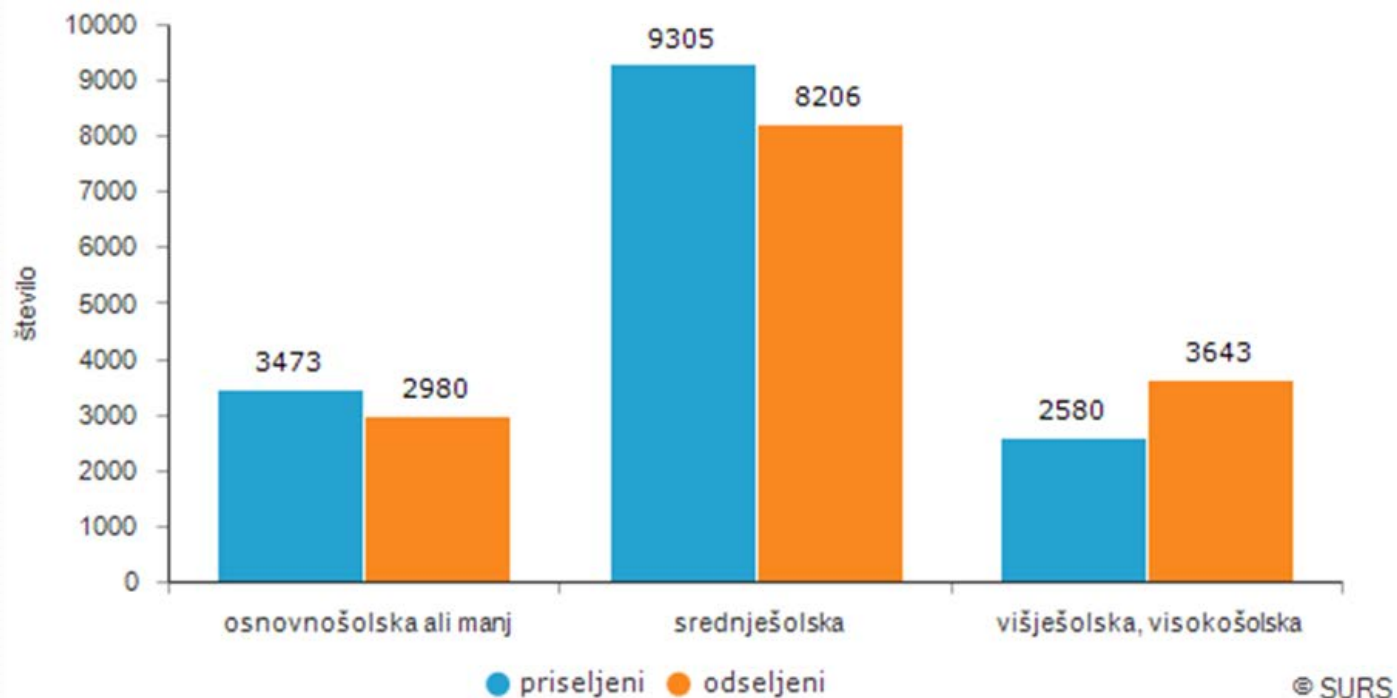
	priseljevanje	izseljevanje	selitveni prirast
2014	13 846	14 336	-490
2015	15 420	14 913	507
2016	16 623	15 572	1051
2017	18 808	17 555	1253

Vir: Statistični urad RS

https://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/40_selitve/05_05N10_meddrzavne/05_05N10_meddrzavne.asp

Izobrazba

2017

Vir: Statistični urad RS,

https://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/40_s elitve/15_05N31_soc_ek_znac_prisel/15_05N31_soc_ek_znac_prisel.asp

Priseljeni, 2017	OŠ ali manj	SŠ	Višješolska, visokošolska ali več
tuji državljeni	3740	8218	1666
državljeni	457	1414	914
RS			
Skupaj priseljnih: 18 808			

Odseljeni, 2017	OŠ ali manj	SŠ	Višješolska, visokošolska ali več
tuji državljeni	2110	4106	823
državljeni	1404	4160	2820
RS			
Skupaj odseljenih: 17 555			

Vir: Statistični urad RS,

https://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/05_pre_bivalstvo/40_selitve/15_05N31_soc_ek_znac_prisel/15_05_N31_soc_ek_znac_prisel.asp

Medkulturnost

- Interkulturnost – medkulturnost
- Predpona *inter-* (slv. *med-*) govori o povezanosti najmanj dveh sestavin, vpletenosti ene v drugi ter o njunem razmerju, soodvisnosti in vzajemnem delovanju (sodelovanje, interakcija, aktiven odnos).
- Glavno izhodišče v vzgoji in izobraževanju: **sprejemanje in vključevanje.**
- Temelji na priznavanju univerzalnih človekovih pravic in temeljnih svoboščin drugih.
- Konvencija o otrokovih pravicah: **pravica do izobraževanja.**
- Sama dostopnost vzgoje in izobraževanja NI DOVOLJ.
- Potrebno je zagotoviti **spodbudno in sprejemajoče učno okolje vsem otrokom** (ne glede na raso, etnično pripadnost, vero, kulturo).

- Izmenjava in razumevanje pogledov na svet, drugačnih od lastnega;

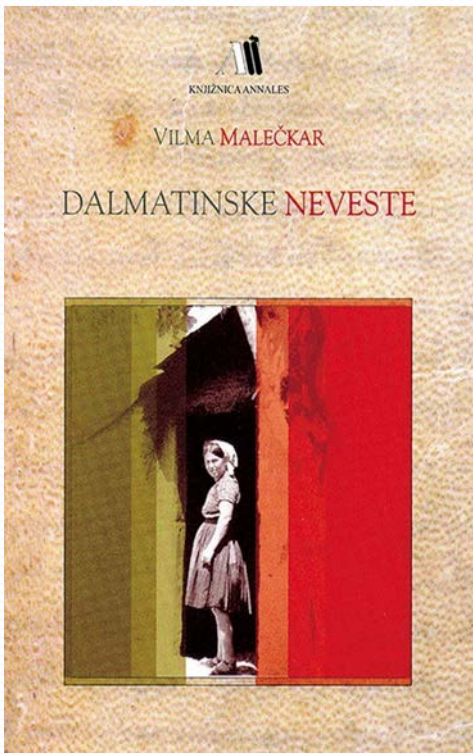
(ilustratorka Yuko Shimizu)

- prepoznavanje razlik in podobnosti med kulturami in njihovimi običaji;
 - preseganje stereotipov, predsodkov do drugačnosti
- (<https://www.youtube.com/watch?v=MAOSOMvojok>)
- drug od drugega se učimo, sodelujemo, se spoznavamo;
 - razumevanje kulture.

Kultura

- Kultura – vse človekove materialne in duhovne stvaritve: vrednote, navade, prepričanja, vzorci vedenja, jezik, znanje, običaji in navade, razlage sveta, moralno presojanje, materialni proizvodi,...
- pomemben korak pri razumevanju in sobivanju v medkulturni družbi – **dinamični koncept kulture** in kultura kot posameznikov način življenja (vrednote, norme, religija, jezik, tradicija,...);
- kultura kot temelj človekove identitete (podlaga za oblikovanje naše lastne zavesti; kdo smo?)
- je učljiva in prenosljiva preko govora in socializacije.

„Mešanje kultur“

ženske poročne migracije iz zadrškega zaledja v Brkine

Domžalske slamnikarice so šivale slamnike v najpomembnejših slamnikarskih tovarnah po Evropi in v Ameriki, Vir: <http://www.kd-domzale.si/stalna-razstava.html>

Oglasi za ladijski prevoz v ZDA, Vir: Slovenec, 24. februar 1906, str. 6, <https://zgodovinanadlani.si/slovenec-nad-slovenca-v-zda/>

Albanci sooblikujejo kulturo na Primorskem od 13. stoletja naprej, na sliki Koprski škof Agostin Bruti (med leti 1733 in 1747), albanskega rodu, vir: <https://www.rtv slo.si/kultura/drugo/albanci-sooblikujejo-kulturo-na-primorskem-od-13-stoletja-naprej/376416>

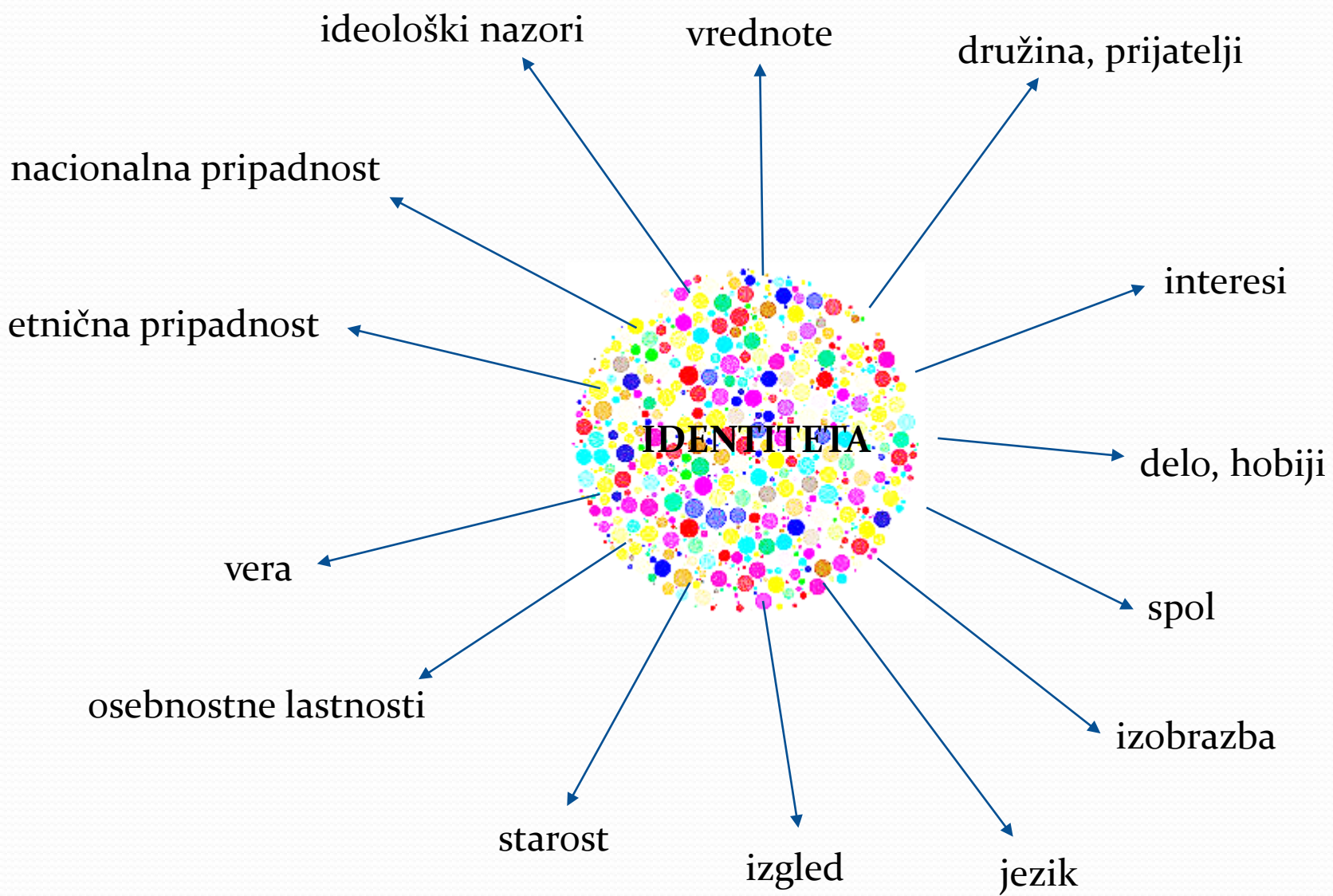
Aleksandrinke, Vir: <https://www.etno-muzej.si/sl/aleksandrinke-v-sem>

Identiteta: sestavljena in mnogoplastna

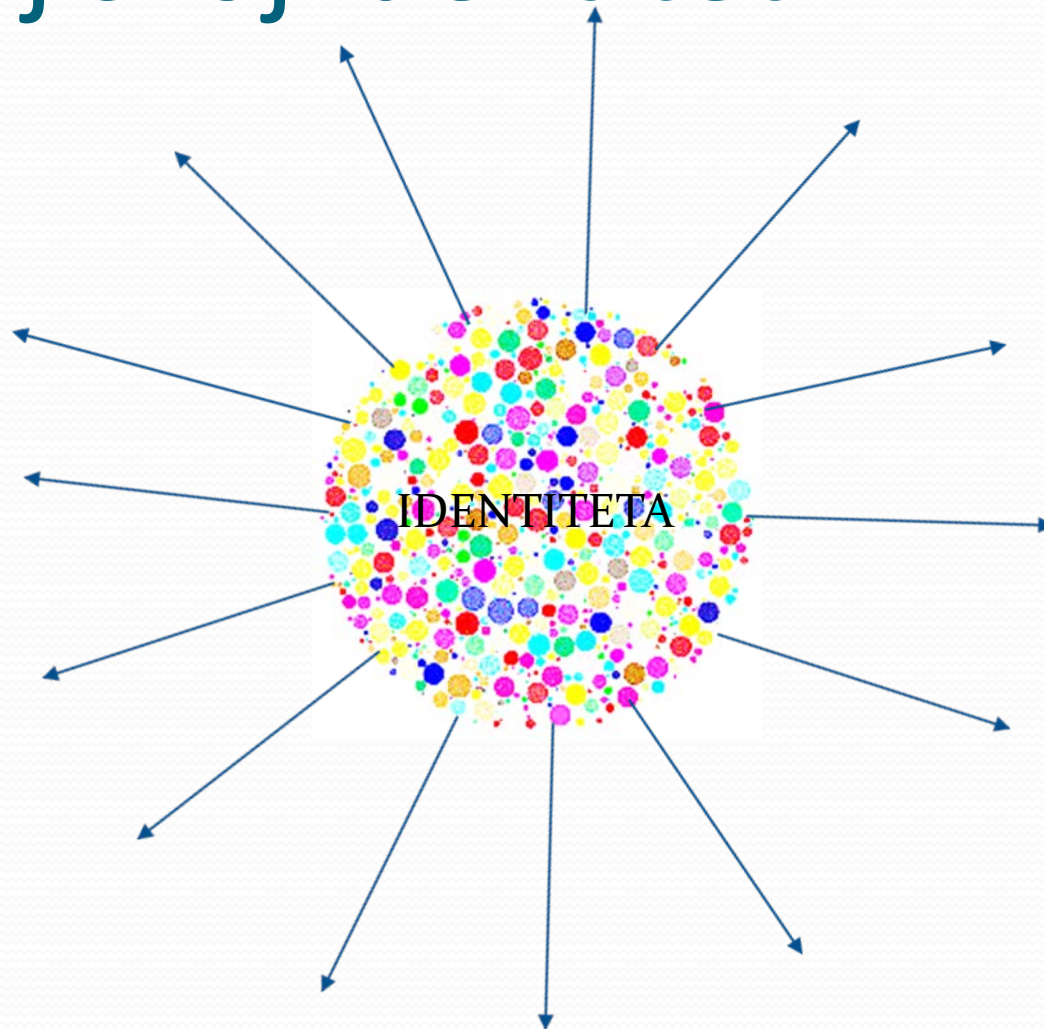
https://www.youtube.com/watch?v=aUOMOk_fziM&list=PLL6zd6SqsGcPdLgkd1P6H0WScfIZ7EDcy

(avtor fotografije: Sergey Nivens)

Oblikuj svoj identitetni krog

Medkulturnost v vrtcih, šolah

- Socialni sistem z velikim vplivom na razvoj posameznika;
- priprava na življenje v kulturno pluralni družbi;
- naloga vrtca in šole je pomagati učencem razviti kompetence – zavest, znanje in spretnosti – za življenje in razvoj v socialno-kulturnem okolju, tudi drugačnem kot ga je vaje in v katerem se je socializiral.

Kako?

- **Spoštovanje raznolikosti učencev** – razlike med učenci predstavljajo vir učenja in izobraževanja. **Kaj se lahko drug od drugega naučimo?**
- **Pomoč vsem učencem** – visoka pričakovanja glede uspešnosti (spodbujanje učenja).
- **Delo z drugimi** – sodelovanje in skupinsko delo (sodelovanje tudi s starši, učitelji in drugimi strokovnjaki s področja izobraževanja).
- **Osebni strokovni razvoj** – vseživljenjsko učenje.
- Skladno z **večkulturnostjo** na šoli.
- **Pouk maternih jezikov in kultur** (MIZŠ vsako jesen razpiše prijavo k oddaji vlog za sofinanciranje dopolnilnega pouka maternih jezikov in kultur za otroke drugih narodnosti; normativi: 15 učencev v skupini; najmanj 60 šolskih ur na šolsko leto).

• Razvoj medkulturnega dialoga na šoli:

- skladno z večkulturnostjo in večjezičnostjo na šoli;
- medkulturne učne vsebine;
- vidna večjezičnost in večkulturnost na šoli;
- gradivo v maternih jezikih otrok priseljencev v šolski knjižnici;
- preseganje predsodkov in razvijanje medkulturne zmožnosti.

OŠ Venclja Perka Domžale, različne dejavnosti na temo medkulturnega dialoga, vir: http://www2.arnes.si/~osljper2s/evropa_v_soli.html

Medkulturni bazar v Novem mestu, Moj sošolec je drugačen, vir: https://www.dolenjskilist.si/2017/05/09/175414/novice/dolenjska/Medkulturnost_je_nase_bogastvo/

• Razvijanje medkulturne zmožnosti

- <http://zavodapis.si/multimedijske-izobrazevalne-vsebine-za-senzibilizacijo-na-podrocju-migracij-izseljenstva-mednarodne-zascite/>
- Kratki filmi:
- na temo sestavljene identitete:
https://www.youtube.com/watch?v=aUOMOk_fziM&list=PLL6zd6SqsGcPdLgkd1P6HOWScfZ7EDcy
- Zgodbe otrok sveta: <https://www.youtube.com/watch?v=JZjjKoPITfs>
- Časoris: <http://casoris.si/pravnica-ki-na-kosovem-najbrz-ne-bi-dobila-sluzbe/>
- Kdo si pa ti? <https://4d.rtv slo.si/arhiv/kdo-si-pa-ti/174423773>
- Migracije skozi otroške oči: <https://www.youtube.com/watch?v=2ewPHHGhSGM&t=2s>
- priseljenci o Sloveniji in Slovencih: <https://www.youtube.com/watch?v=MAOSOMvojok>
- It's not easy: <https://www.youtube.com/watch?v=SDLbHlc8xEA>
- Življenjske zgodbe
- Siol: Slovenci v tujini: <https://siol.net/novice/slovenci-v-tujini>, Tujci v Sloveniji: <https://siol.net/kljucne-besede/tujci-v-sloveniji-27882/articles>
- Projekt Medkulturni odnosi: In- in: http://www.medkulturni-odnosi.si/images/stories/publikacije/IN-IN_zivljenjske_zgodbe_o_sestavljenih_identitetah.pdf
- Projekt Eduka: <http://www.eduka-itaslo.eu/pagina.php?p=analize&lang=slo&id=27>

- **Sodelovanje s starši priseljenci in z lokalno skupnostjo**
- Temeljit pogovor ob prvem stiku;
- informacije staršem o slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu;
- informiranje staršev: spletne strani: infotujci: <http://infotujci.si/>, Danube Compass (Kompas Podonavja): <http://si.danubecompass.org/?lang=sl>
- info o podpori, ki jo pričakujemo od staršev pri vključevanju njihovega otroka;
- govorilne ure, roditeljski sestanki;
- sodelovanje pri medkulturnih učnih urah in medkulturnih šolskih prireditvah.

- Povezovanje z **lokalno skupnostjo**: druge OŠ, SŠ; vrtci, krajevna knjižnica, kulturna društva, veleposlaništva,...

Delavnica: Življenjske zgodbe priseljencev/izseljencev

1. Branje življenjske zgodbe in refleksija o prebranem (individualno delo, 10 min). Poskusite se vživeti v vlogo priseljenca/izseljenca: *a.) Kakšni so občutki ob misli, da bi moral/-a zapustiti svoj dom, prijatelje, sorodnike in se preseliti v popolnoma neznano okolje?* Zapišite svoje občutke. *b) Razmislite, kaj bi lahko z učenci s pomočjo prebrane zgodbe obravnavali, spoznavali, razvijali?*
2. Svoje občutke in ideje delite v paru (delo v paru, 10 min).
3. Svoje misli delita z večjo skupino (skupinsko delo, 10 min).
4. Poročanje skupin in diskusija (15 min).

Pomoč pri psihološkem okrevanju in premagovanju težkih izkušenj

- Migracija kot stresen dogodek za otroka – kako mu pomagati?
<https://www.youtube.com/watch?v=Aa3o7vWG93w>
- Migracije skozi otroške oči: <https://www.youtube.com/watch?v=2ewPHHGhSGM&t=2s>
- Stiske: *preprežejo se socialne strukture, iz varnega v neznano okolje, učna neuspešnost zaradi neznanja jezika, otroci iz neurejenih razmer, vojnih območij, vpletenost v travmatske dogodke (vojne, nasilje, izgube, brez spremstva staršev, z omajanim ali porušnim občutkom varnosti, zaupanja v ljudi,...)*
- Dodatna pozornost in drugačni pristopi.
- Ključni so **podporni odnosi** (učitelji, vrstniki), varno in urejeno ter predvidljivo okolje.
- Priročnik za pedagoge, Ana Dora Novak:
<https://unicef.blob.core.windows.net/uploaded/documents/KAKO%20U%C4%8CINKOVITO%20POMAGATI%20OTROKU,%20KI%20JE%20DO%C5%BDIVEL%20TE%C5%BDJE%20IZKU%C5%A0NJE.pdf>

SEDANJOST IN BOLEČA PRETEKLOST

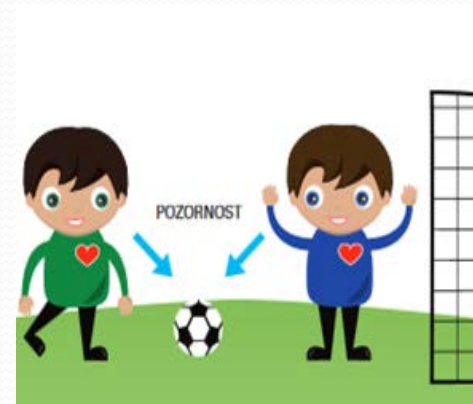
- Psihološke travme vplivajo na vedenje, učenje, učno uspešnost in odraščanje;
- vsakega otroka obravnavajte individualno – **izkušnja je vedno subjektivna**;
- Kako prepoznati, da je otrokova pozornost bolj usmerjena v bolečo preteklost kot v sedanjost?
- **Otrok:**
 - *se izolira od drugih otrok,*
 - *se nerazumno odziva,*
 - *ima nepojasnjene strahove,*
 - *ima zelo slab spomin,*
 - *ima zmanjšano zmožnost logičnega razmišljanja,*
 - *je preresen ali preotročji za svoja leta,*
 - *ne komunicira,*
 - *izbruhne v neutolažljiv jok,*
 - *pretvarja se, da je vse v redu, kljub temu da ni tako,*
 - *je agresiven do okolice in sebe,*
 - *na ljudi je preveč navezan,*
 - *zopet je začel močiti posteljo,*
 - *ima slab imunski sistem, pogosto zboli,*
 - *ima nepojasnjene bolečine (glavobol ipd.)*
 - *izmika se pogledu ...*

Vir: <https://news.sky.com/story/raqqa-children-struggling-with-life-amid-horrors-of-war-11009717>

• KAKO POMAGATI OTROKOM PRI PSIHOLOŠKEM OKREVANJU?

- Pozornost iz boleče preteklosti usmerjamo v sedanost;
(trenutna sedanost postane bolj resnična kot njegova boleča pretekla izkušnja)
- različne aktivnosti, ki spodbujajo občutke pripadnosti, povezanosti, sprejetosti in varnosti:
 - *telesna aktivnost,*
 - *ustvarjalne dejavnosti,*
 - *aktivnosti, ki spodbujajo povezovanje leve in desne polovice možganov in aktivnosti za sproščanje,*
 - *dejavnosti, ki spodbujajo natančno opazovanje,*
 - *aktivnosti, pri katerih se otroci dotikajo, poslušajo in opazujejo okolico z vsemi čutili.*

KOMUNIKACIJA

- Združuje, povezuje in je ključna za uspešno delo;
- pristopite z odprtim in sprejemajočim odnosom;
- potrpežljivi, inovativni in vztrajni, nikakor pa ne vsiljivi;
- poiščite stvari, ki so vam skupne (več skupnih stvari, kot jih boste z otrokom odkrili, večje zaupanje bo med vama):

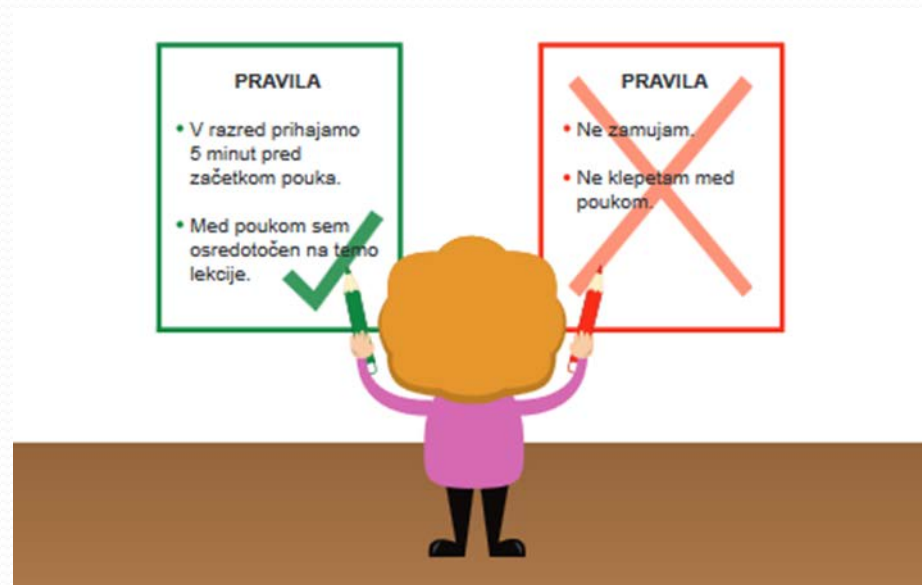

Ilustracije: Tjaša Rome (2018) v Priročniku za pedagoge: Kako učinkovito pomagati otroku, ki je doživel težje izkušnje

RED IN DISCIPLINA

- Predvidljiv red in zdrava disciplina imata pomirjujoč učinek;
- nepredvidljive boleče izkušnje – izguba občutka stabilnosti;
- vpeljite vsakodnevne ponavljajoče se aktivnosti, rituale;
- vzdržujte red in čistočo v prostoru/razredu;
- določite smiselna pravila (kratka, jasna in izvedljiva).

Medkulturna vzgoja in izobraževanje

Pozitivni vidiki dela v kulturno heterogeni skupini?

Kaj se lahko kot učitelj_ica naučim?

Kaj pridobijo / se naučijo učenci?

Naloga vseh vključenih v vzgojo in izobraževanje je zagotavljanje ustreznih izobraževalnih izkušenj **vsem otrokom/učencem/dijakom** ter takšno vodenje vzgojno izobraževalnega procesa, da doživljajo **sprejetost, uspeh in zadovoljstvo.**

klara.kozar-rosulnik@zrc-sazu.si

Viri in literatura

- De Toni, Moreno, Kožar Rosulnik, Klara in Vižintin, Marijanca Ajša (2013). *Razvijanje medkulturne zmožnosti pri učiteljih in učencih = Lo sviluppo della competenza interculturale degli insegnanti e degli allievi*. Ljubljana, Trst: SLORI, Založba ZRC, ZRC SAZU, http://edukaitaslo.eu/uploads/analize_slo/uploadsanalize_slo27.pdf
- Ghosh, Ratna and Galczynski, Mariusz (2014). *Redefining Multicultural Education: Inclusion and Right to be Different*. Toronto: Canadian Scholars Press.
- Milharčič Hladnik, Mirjam(2011). *IN-IN. Življenjske zgodbe o sestavljenih identitetah*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, http://www.medkulturni-odnosi.si/images/stories/publikacije/IN-IN_zivljenjske_zgodbe_o_sestavljenih_identitetah.pdf
- Novak, Ana Dora (2018). *Priročnik za pedagoge: Kako učinkovito pomagati otroku, ki je doživel težje izkušnje*. Ljubljana: Unicef, <https://unicef.blob.core.windows.net/uploaded/documents/KAKO%20U%C4%8CINKOVITO%20POMAGATI%20OTROKU,%20KI%20JE%20DO%C5%BDIVEL%20TE%C5%BDJE%20IZKU%C5%A0NJE.pdf>
- Statistični urad Republike Slovenije, https://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/40_selitve/05_05N10_meddrzavne/05_05N10_meddrzavne.asp, https://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=05N3214S&ti=&path=../Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/40_selitve/20_05N32_soc_ek_znac_odselsel/&lang=2, https://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=05N3108S&ti=&path=../Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/40_selitve/15_05N31_soc_ek_znac_priselsel/&lang=2
- VIŽINTIN, Marijanca Ajša (2017). *Medkulturna vzgoja in izobraževanje: vključevanje otrok priseljencev*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.